

(i) Printed Pages: 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	2	3	6
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	3
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester

(1129)

PUBLIC ADMINISTRATION (In all Mediums)

Paper—Personnel Administration (With Special Reference to India)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (1) Attempt **five** questions in all, each carries **18** marks. Question No. **1** is compulsory.

(2) Attempt other four selecting **one** question from each unit.

1. Attempt any **nine** questions in about **25-30** words each :

- (i) Define Personnel Administration.
- (ii) Mention two characteristics of bureaucracy.
- (iii) Write down about position classification.
- (iv) Enumerate merits of direct method of recruitment.
- (v) Mention the name of two central services in India.
- (vi) Explain about the composition of SPSC.
- (vii) Write down about the training of Indian Administrative Service (IAS).
- (viii) What is T-Group training ?
- (ix) Define ethics.
- (x) Explain the concept of Moral.
- (xi) Mention the principles of Promotion.
- (xii) Enumerate four causes of corruption in India.

9×2=18

UNIT—I

2. Describe the characteristics, demerits and remedies of bureaucracy. 18
3. Discuss the features and significance of Rank classification. 18

UNIT—II

4. Examine the recruitment system of Higher Civil Service in India. 18
5. Discuss the composition, function and role of Union Public Service Commission. 18

UNIT—III

6. Critically examine the training of higher civil service in India. 18
7. Explain about code of conduct and ethics in Public Services. 18

UNIT—IV

8. What are the causes and remedies of corruption in India ? 18
9. What do you mean by Administrative Tribunals ? Discuss its types, advantages and disadvantages. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— (1) कुल पांच प्रश्न करें। प्रत्येक के 18 अंक हैं। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है।

(2) प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करते हुए, चार प्रश्न करें।

1. कोई नौ प्रश्नों को 25-30 शब्दों में लिखें :
 - (i) कार्मिक प्रशासन को परिभाषित करें।
 - (ii) नौकरशाही की दो विशेषताओं का उल्लेख करें।
 - (iii) स्थिति वर्गीकरण के बारे में लिखिए।
 - (iv) भर्ती के प्रत्यक्ष विधि की गुणों की गणना करें।
 - (v) भारत में दो केंद्रीय सेवाओं के नाम का उल्लेख करें।
 - (vi) एस.पी.एस.सी. की संरचना के बारे में बताएं।
 - (vii) भारतीय प्रशासनिक सेवा (IAS) के प्रशिक्षण के बारे में लिखिए।
 - (viii) टी-ग्रुप प्रशिक्षण क्या है ?

(ix) ਨੈਤਿਕਤਾ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

(x) ਨੈਤਿਕ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਕੋ ਸਮਝਾਓ।

(xi) ਪਦੋਨਨਤਿ ਕੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਕਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।

(xii) ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਘੁਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕੇ ਚਾਰ ਕਾਰਣ ਬਥਾਓ।

9×2=18

ਯੂਨਿਟ—I

2. ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਓਂ, ਅਵਗੁਣਾਂ ਓਰ ਉਪਾਓਂ ਕਾ ਵਰਨਨ ਕਰੋ। 18

3. ਰੈਂਕ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਓਂ ਓਰ ਮਹਤਵ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ—II

4. ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਉਚ ਨਾਗਰਿਕ ਸੇਵਾ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ। 18

5. ਸੰਘ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਆਯੋਗ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ, ਕਾਰਯ ਓਰ ਭੂਮਿਕਾ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ—III

6. ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਉਚ ਨਾਗਰਿਕ ਸੇਵਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਣ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਰੂਪ ਸੇ ਯਾਚ ਕਰੋ। 18

7. ਲੋਕ ਸੇਵਾਓਂ ਮੇਂ ਆਚਾਰ ਸੰਹਿਤਾ ਓਰ ਨੈਤਿਕ ਸੰਹਿਤਾ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਬਥਾਓ। 18

ਯੂਨਿਟ—IV

8. ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਘੁਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕੇ ਕਾਰਣ ਓਰ ਉਪਚਾਰ ਕਯਾ ਹੈਂ ? 18

9. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯਾਯਾਧਿਕਰਣਾਂ ਸੇ ਆਪਕਾ ਕਯਾ ਯਾਤਪਰਯ ਹੈ ? ਇਸਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਫਾਯਦੇ ਓਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- (1) ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਰ ਕਰੋ।

1. ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ :

(i) ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।

(ii) ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।

- (iii) ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
- (iv) ਭਰਤੀ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਗੁਣਤਾ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ।
- (v) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।
- (vi) ਐਸ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- (vii) ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸੇਵਾ (ਆਈ.ਏ.ਐੱਸ.) ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
- (viii) ਟੀ-ਗੁਰੱਪ ਸਿਖਲਾਈ ਕੀ ਹੈ ?
- (ix) ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
- (x) ਨੈਤਿਕ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (xi) ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।
- (xii) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੋ। 9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

- 2. ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਅਵਗੁਣ ਅਤੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 18
- 3. ਰੈਂਕ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

- 4. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉੱਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 18
- 5. ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ, ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

- 6. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉੱਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 18
- 7. ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚੋਣ ਸੰਹਿਤਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਸੰਹਿਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

- 8. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਕੀ ਹਨ ? 18
- 9. ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰੀਬਿਊਨਲਸ (Tribunals) ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18